



Research Paper

Investigating the Impact of Lifestyle on Sustainable Urban Development (Tabriz Case Study)

Hadi Aghaei¹ Mehrdad Navabakhsh*² Seyed Ali Hashemianfar³

1 PhD student in Sociology of Economics and Development, Deh, C. , Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

2 Department of Social Sciences, R. S. C. , Islamic Azad University, Tehran, Iran.

3 Department of Social Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

Keywords

Development indicators, urban sustainability, lifestyle.



ABSTRACT

The increasing importance of sustainable development at the city level indicates the important position of current cities and the need to pay attention to their dynamics and changes in the sustainable development of countries. Therefore, today, in the development of cities, the principle of sustainability is increasingly being considered. Meeting the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs is essential. Therefore, the role of individual values, attitudes, and behaviors that are important in shaping lifestyles is analyzed in effective development and in being influenced by sustainable development. The present study seeks to investigate the indicators of sustainable development of the city with lifestyle, which is a survey research method and a questionnaire as a data collection tool. The statistical population of the study was the citizens of Tabriz city, who were selected using the Cochran formula with a sample size of 400 people using cluster sampling method. To test the research hypotheses, t-test, Pearson correlation, regression analysis, path analysis and structural model were used. The findings showed that the urban sustainable development index is effective on the amount and type of lifestyle, that is, the amount is $r=0.28$. Also, the dimensions of urban sustainable development indicators (economic, social and cultural, environmental) are related to the amount of lifestyle, which are $r=0.79$, $r=0.54$, $r=0.68$, and $r=0.50$, respectively, meaning that with the increase and decrease of one, the other also changes. Also, the regression analysis of the urban sustainable development indicators variable on lifestyle is significant, meaning that the urban sustainable development indicators variable has the ability to predict lifestyle.

*Corresponding Author.

Email Addresses: navabakhsh@srbiau.ac.ir.

Aghaei, H. , Navabakhsh, M. and Hashemianfar, S. A. (2025). Investigating the Impact of Lifestyle on Sustainable Urban Development) Tabriz Case Study(. *Human Ecology*, 4(12), 1291-1305.



Doi: <https://doi.org/10.22034/he.2025.530370.1116>



بررسی تأثیرپذیری سبک زندگی در مواجهه با توسعه پایداری شهری (مطالعه موردی تبریز)

هادی آقایی^۱ مهرداد نوابخش*^۲ سید علی هاشمیان فر^۳

^۱ دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصاد و توسعه، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

^۲ گروه علوم اجتماعی، واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

^۳ گروه علوم اجتماعی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

واژگان کلیدی

شاخص‌های توسعه،
پایداری شهری، سبک
زندگی.



چکیده

اهمیت روز افزون توسعه پایدار در سطح شهرها نشان از جایگاه مهم شهرهای کنونی و لزوم توجه به پویای و تغییرات آن‌ها در توسعه پایدار کشورها دارد. بنابراین امروزه در توسعه شهرها، توجه به اصل پایداری هر چه بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد. رفع نیازهای کنونی بدون محرومیت نسل‌های آینده از ضروریات این موضوع است. بنابراین نقش ارزش‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای فردی که در شکل‌دهی به سبک زندگی اهمیت دارند در توسعه مؤثر و در تأثیرپذیری از توسعه پایدار مورد تحلیل قرار می‌گیرند. مطالعه حاضر به دنبال بررسی شاخص‌های توسعه پایدار شهر با سبک زندگی می‌باشد، که روش پژوهش پیمایشی و ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه است. جامعه آماری تحقیق، شهروندان شهر تبریز بودند که با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۴۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. برای آزمون فرضیات پژوهش، از آزمون تی، همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون و تحلیل مسیر و مدل ساختاری استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که شاخص توسعه پایدار شهری بر میزان و نوع سبک زندگی مؤثر می‌باشد، یعنی میزان $r=0/28$ می‌باشد. و همچنین ابعاد شاخص‌های توسعه پایدار شهری (اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، زیست محیطی) با میزان سبک زندگی رابطه دارد که به ترتیب $r=0/79$ و $r=0/54$ و $r=0/68$ می‌باشد، یعنی با افزایش و کاهش یکی، دیگری نیز دستخوش تغییر می‌گردد. و همچنین تحلیل رگرسیونی متغیر شاخص‌های توسعه پایدار شهری بر سبک زندگی معنادار است، یعنی متغیر شاخص‌های توسعه پایدار شهری قابلیت پیش‌بینی سبک زندگی را دارد.

۱. مقدمه

شهرنشینی به یکی از مهمترین موضوعاتی تبدیل شده است که رابطه انسان با تحولات و دگرگونی‌های مختلف را مورد بررسی و تعریف می‌کند. اندازه‌گیری پیشرفت به سمت توسعه شهری پایدار یا ناپایدار نیاز به کمی‌سازی با کمک شاخص‌های پایداری مناسب دارد. بنابراین، باید گفت که الگوهای توسعه پایدار شهری باید به عنوان پنجره مورد استفاده قرار گیرد که از طریق آن می‌توانیم تعیین کنیم، به ویژه در مناطق حومه شهری، سیاست‌ها و استراتژی‌های تجاری و کنترلی تا چه حد و چگونه با شهری سازگار هستند یا با آن تداخل دارند، اقدامات توسعه برای عمل لازمه داشتن یک رابطه گسترده با سازمان اجتماعی خاص زیرساخت در شهر و فرصت‌های بیشتری برای برقراری ارتباط بین نوآوری‌های زیست محیطی و تغییرات مربوط به توسعه شهری (رحیمی و همکاران، ۲۰۲۳).

مفهوم توسعه پایدار شهری (SUD) به مسئولان و محققان شهری کمک می‌کند تا با مشکلات زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی کنار بیایند. بر اساس گزارش بانک جهانی (۲۰۱۸) شهر پایدار را می‌توان با چهار ویژگی مشخص کرد که اولین آن‌ها اقتصاد قوی، رونق و رقابت در تمام نقاط شهر است. ویژگی‌های دیگر عبارتند از حفاظت و حمایت از اکوسیستم‌ها و منابع طبیعی برای تضمین بقای طولانی مدت آن‌ها، کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای، و کمک و افزایش زیست‌پذیری از طریق کاهش فقر و نابرابری. بسیاری از محققان ادعا کرده‌اند که می‌توان آن را به عنوان هماهنگی بین سه بعد محیط، جامعه و اقتصاد تفسیر کرد (عمو شاهی و همکاران، ۲۰۲۲). بنابراین، بین توسعه پایدار مناطق و رفاه انسان پیوند دوسویه وجود دارد. فشارهای مختلفی که مانع چنین توسعه‌ای می‌شوند به طور گسترده مورد مطالعه قرار گرفته‌اند، از جمله پیشرفت از طریق فعالیت‌های انسانی (Yan et al., 2023).

توسعه پایدار از مهمترین دغدغه‌های پژوهشگران^۱ در دهه‌های اخیر است، زیرا همه ابعاد و جنبه‌های زندگی بشر را دربرمی‌گیرد. بر این اساس، اصطلاح توسعه معطوف به ارتقای سطح و کیفیت زندگی افراد و بهبود رفاه عمومی^۲ جامعه و پایداری آن است و به استمرار این فرایند در طول نسل‌های بشر اشاره دارد (اسماعیل‌زاده و همکاران، ۱۳۹۸). با توجه به پیچیدگی شهرها و ابعاد مختلف تأثیرگذار بر آن‌ها، شناخت عوامل اصلی و کلیدی در جهت دستیابی به پایداری شهری ضروری به نظر می‌رسد. بنابراین، شناسایی و اولویت‌سنجی عوامل مؤثر بر توسعه پایدار شهری مسأله‌ای راهبردی بوده و در درازمدت دارای پیامدهای شگرف و با اهمیتی در ابعاد گوناگون کالبدی، اقتصادی، اجتماعی، و زیست محیطی است (جهان شاهی و همکاران، ۱۴۰۰).

در واقع مفهوم توسعه پایدار نشانگر فرآیندی است که طی آن توسعه در تعادل و همه‌سوی و عدالت محوری^۳ آغشته شده و پایداری مجموعه‌ای از وضعیت‌هاست که در طول زمان باید تداوم داشته باشد. اولین قدم برای حرکت بسوی توسعه پایدار شهری تعیین شاخص‌های مورد نیاز می‌باشد. استفاده از شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و محیطی معیار مناسبی برای تعیین جایگاه نواحی در جهت نیل به رفاه اقتصادی و سلامت اجتماعی^۴ و فرهنگی ساکنان برای رسیدن به توسعه پایدار باشد (Nikpour, 2015).

با توجه به عدم مطالعه‌های مناسب از میزان پایداری توسعه شهرها برنامه‌ریزی‌های متناسب با روند توسعه فرهنگی^۵ و اجتماعی و اقتصادی و حتی زیست محیطی صورت نگرفته، بنابراین شناخت احوالات انسانی در قالب تحولات توسعه‌ای می‌تواند شناختی دقیق از روند توسعه پایدار گبه برنامه ریزان ارائه دهد. دگرگونی جوامع بصورت سریع در حال وقوع است نسل‌ها دیدگاه‌ها و گرایش‌های جدیدی را پیش روی خود دارند، این امر تا حد زیادی در میان نسل‌های جوانتر نفوذ داشته با جانشین شدن نسل‌های جوانتر به جای نسل‌های بزرگتر، جهان بینی و سبک زندگی^۶ و نوع مصرف متفاوت و شکل متداول در جوامع دگرگون شده است. به عبارتی جهان بینی مردم تنها به آنچه بزرگتران‌شان به آن‌ها می‌آموزند بستگی ندارد، بلکه جهان بینی آن‌ها با تجارب کلی زندگی خودشان شکل می‌گیرد و گاهاً این تجارب تفاوت‌های نسبتاً عمیقی با تجارب نسل گذشته دارد. به هر صورت این تحولات در بسترهای اجتماعی و در مواجهه‌ها با توسعه اجتماعی^۷، فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی پویاتر و تحول‌پذیرتر می‌گردد و این تنها در مسیر ارزیابی کمی از توسعه پایدار شکل نمی‌گیرد، بلکه نگرش و برداشت و شکل‌گیری رویکردهای انسانی است که در بخش وسیعی از جوامع نمود پیدا می‌کند و خود به خود نیازها و خواسته‌های جدید را پی‌ریزی می‌نماید. و مسیر را برای توسعه پایدار جوامع شهری مهیا می‌سازد، بنابراین جوامع انسانی براساس خواست و نوع زیست اجتماعی انسان‌ها و تطبیق و پذیرش و نوع سازگاری محیط اجتماعی توسعه و تکامل می‌یابند. از سوی دیگر برای درک بهتر این موضوع باید درک وسیع و عمیق از مفاهیم و موضوعات مهم در تحقق حاضر داشته باشیم تا مسیر را برای فهم موضوعات اجتماعی و توسعه‌ای هموار گرد. جوامع شهری توسعه پایدار را زمانی درک

1 Researchers
2 public welfare
3 Central justice
4 Social health
5 Cultural development
6 Sustainable development
7 lifestyle
8 Social development

و احساس خواهند کرد که افراد و مردم آن کشورها و جوامع شهری آن را بسط، پذیرش و در زندگی اجتماعی خود نمایان کنند. بی‌توجهی به پایداری شهر، سبب خواهد شد، مسائل و مشکلات موجود در شهرها از قبیل نابرابری و فقر، کاهش سطح مالکیت زندگی، وضعیت مسکن و توسعه فیزیکی شهر، بیکاری و اشتغال کاذب و جرم و فساد بیش از پیش افزایش یابد. (Nastran, et al, 2010) الگوی توزیع نامناسب به جدای گزینی اکولوژیک و شکاف روزافزون و دوقطبی شدن مناطق و گروه‌های اجتماعی منجر می‌شود (Mahmoudi et al, 2015). به نظر ومن شهرهایی با پایداری بیشتر به لحاظ شاخص‌های همچون قابلیت زیست پذیری¹، درآمد، آموزش، مسکن و دسترسی شرایط مناسبی دارند (Hoseini et al, 2011).

برای فهم مفهوم شهروندی در شرایط امروزی، با توجه به بنیابین‌های نظری که ارائه کردیم باید بستر اجتماعی جامعه امروز را بدرستی بشناسیم تا بتوانیم جایگاه و معنای شهروندی در آن معین سازیم. «توسعه‌ی تعارضات اجتماعی جدید، شبکه‌ها، فرهنگ‌های مخاطره و ریسک، جهانی شدن و کالایی شدن باعث تحول طرز عمل شهروندی شده است. از این رو شهروندی باید در بستر تحولات جدید فهم شود.» (Stevenson 2003). تربیت شهروندی یکی از مباحث مهم جهان در حوزه‌های مطالعات اجتماعی، سیاسی می‌باشد و مباحث مربوط به آن طی قرن اخیر رشد فزاینده‌ای داشته است (Idrissi et al, 2021).

امروزه در جوامع مدرن، شرایط جدید کار، تولید، انباشتگی کالاهای مصرفی، فراهم آمدن زمان فراغت بیشتر و مواردی از این قبیل، نشان‌های از تحول عمیق اجتماعی و فرهنگی بوده و شرایط نوین، الگوهای رفتاری تازه‌ای را در زمینه‌های گوناگون ایجاد کرده است که می‌توان آن‌ها را در قالب عنوان کلی سبک زندگی بررسی کرد. امروزه مفهوم سبک زندگی در ادبیات علوم اجتماعی، پیوندی تنگاتنگ با مجموعه‌ای از مفاهیم مانند فرهنگ، جامعه، رفتار، اخلاق، عقیده، شخصیت، هویت، طبقه اجتماعی، سلیقه، نیاز و... دارد. حاصل این رویکرد تلاش برای معرفی، ترویج و تثبیت سبک خاصی از زندگی خواهد بود که خاستگاه آن فرهنگ غربی است. (آقا ملای، همکاران، ۱۳۹۹).

توجه ویژه به علایق، خواسته‌ها و نیازهای و سبک زندگی مردم به عنوان رکن اساسی در توسعه پایدار و بهره‌گیری از توانمندی‌های ظرفیت‌های مردمی در به ثمر نشاندن تفکر توسعه پایدار بسیار ضروری است. تا وقتی مردم ضرورت موضوعی را درک نکنند در عمل شاهد اجرای اتفاقی نخواهیم بود. امروز صحبت از تعاملات و سرمایه‌های فکری و فرهنگی و اجتماعی می‌شود که ریشه در علایق و خواسته‌ها و سبک زندگی افراد یک جامعه دارد آیا شناخت این رویدادها نمی‌تواند در اصلاح مشکلات و آسیب‌های اجتماعی آیری‌گر جوامع باشد. و بهره‌مندی درست از اطلاعات شهروندان در خصوص سبک زندگی که ریشه در مسائلی چون اقتصادی و اجتماعی و زیست محیطی دارند می‌تواند مسیر گشا یا مهیاکننده جامعه‌ای رو به رشد و توسعه را فراهم کند. سرمایه انسانی به عنوان نقش مهمی در توسعه اقتصادی شناخته شده است. با ادامه تغییر محیط طبیعی، تمرکز بر توسعه اقتصادی و حفظ محیط زیست اهمیت فزاینده‌ای پیدا می‌کند. در این زمینه، رفتارهای سبک زندگی پایدار برای حفظ محیط زیست، به ویژه در سطح فردی، بسیار مهم است.

سبک زندگی در جوامع رو به توسعه در عصر حاضر به دنبال تحول اجتماعی و اقتصادی با بسیاری از تنوع‌ها و تناقض‌ها روبه رو شد، تأثیر عواملی چون ارتباطات شهرنشینی، صنعتی شدن جامعه، گسترش آموزش و... در شکل دهی به سبک زندگی نقش بسزایی دارد. عوامل مختلف جسمی، روانی، حمایت اجتماعی و ارتباطات اجتماعی بر سبک زندگی عامل تعدیل کننده است (Somekawa, 2019).

سبک زندگی به تغییر و تحولات و رویکردهای جدید در قالب سبک‌های مدرن و نیمه مدرن و سنتی در بسترهای زیست اجتماعی خود نمایی می‌کند و متأثر از خولفه‌های گوناگون هر روز متغیر و دگرگون می‌شود. سبک زندگی در تمامی کنش‌ها و رفتارهای فرد و در تعاملات و ارتباطات وی با دیگران، طبیعت و به‌طور کلی محیط اجتماعی اطراف که معمولاً قابل‌مشاهده، توصیف و اندازه‌گیری است، قابل‌مشاهده است. از این منظر سبک زندگی جنبه‌های عینی، مشهود و ملموس فرهنگ و نظام ارزشی در یک جامعه است. سبک زندگی را می‌توان در اوقات فراغت، تفریح، رفتارهای جنسیتی، علایق حرفه‌ای و شغلی، پوشش، علایق هنری، ادبیات، ورزش، زبان و غیره مورد بررسی قرار داد (سیدی و بیرقی، ۱۳۹۱). در نتیجه، مزایای زندگی پایدار بیش از حد برجسته است که نمی‌توان آن را نادیده گرفت، و این یکی از اجزای حیاتی ما است. زندگی روزمره این به حفاظت از محیط زندگی کمک می‌کند و می‌تواند به داشتن یک سبک زندگی سالم و صرفه‌جویی در هزینه کمک کند. واضح است که چرا همه باید تمرکز بالایی بر زندگی پایدار داشته باشید. پرداختن به چالش‌های نیازمند تلاش جمعی برای اتخاذ است سبک زندگی و ترویج توسعه پایدار. هر فردی این قدرت را دارد که تأثیر قابل توجهی بگذارد از طریق تغییرات ساده اما تأثیرگذار در عادات روزانه. با گذار به انرژی‌های تجدیدپذیر، کاهش ضایعات، اتخاذ رژیم‌های غذایی پایدار، ترویج حمل و نقل سازگار با محیط زیست، صرفه‌جویی در مصرف آب، انتخاب‌های اخلاقی مصرف‌کننده، حمایت از برای تغییر و پذیرش مینی‌مالیسم، می‌توانیم به طور جمعی رابطه هماهنگ‌تری با

1 viability
2 Social harm

ایجاد کنیم. بنابراین سبک زندگی پایدار و همسویی آن با اصول توسعه پایدار، ما می‌تواند توسعه بیشتر کمک کند، سبک زندگی می‌تواند راه را برای آینده‌ای هماهنگ هموار کند که در آن تعادل و رفاه انسان در کنار هم وجود داشته باشد و جهانی پایدار و عادلانه را برای نسل‌های آینده تضمین کند (Akhtar, 2023).

از یک سو، تلاش‌ها برای رفع برخی از این آسیب‌ها منجر به ایجاد یک سبک زندگی پایدار شده است که به عنوان «مجموعه‌ای از عادات و الگوهای رفتاری تعبیه شده در جامعه و تسهیل شده توسط نهادها، هنجارها و زیرساخت‌هایی که انتخاب فردی را چارچوب‌بندی می‌کنند، به منظور به حداقل رساندن استفاده از منابع طبیعی و تولید زباله، و در عین حال حمایت از عدالت برای همه افراد، تسهیل می‌شود.» بسیاری از مطالعات بر روی تأثیرات چنین سبک زندگی تمرکز کرده‌اند و نتایج مثبت متعددی را نشان می‌دهند (Xiangdn & Shunsuke, 2023). اعتقاد بر این است که رفتار انسان توسط عوامل بیرونی و عوامل شخصی شکل می‌گیرد. به نظر می‌رسد تأثیر عوامل شخصی بر عوامل زمینه‌ای بر مصرف خانوارها غالب است (Oreskovic & Gupta, 2022).

در توسعه پایدار شهری کیفیت زندگی انسان در فضای شهری محور قرار می‌گیرد به طوری که تداوم زندگی شهروندان توأم با بالندگی و رفاه اجتماعی باشد و به پایداری محیط شهری آسیب نرسد (رهنمایی و پورموسوی، ۱۳۸۵). توسعه پایدار شهری ابتدا در اکثر کشورهای توسعه یافته با هدف کاهش مسائل زیست محیطی و اکولوژی شهرها، تقویت مشارکت عمومی^۱ و مفهوم شهروندی فعال^۲، اصلاح سیستم حمل و نقل، بازیافت بیشتر، زباله کمتر با مصرف کمتر و... کاربرد یافته است. ولی در کشورهای کمتر توسعه یافته چون ایران، دیرتر و با تأکید بر کاهش رشد جمعیت و توسعه شهرها، کاهش فقر را به عنوان عامل اصلی کاهش مسائل زیست محیطی و زیست اجتماعی شناخته و آن را راهی برای رسیدن به توسعه پایدار، در ادبیات مربوط به آن، مورد مطالعه قرار داده‌اند (عزیزی، ۱۳۸۱). اما در سال‌های اخیر ارزیابی پایداری شهرها از ابعاد مختلف اهمیت بالایی برخوردار شده است. با توسعه شهرها و مطرح شدن اصل توسعه پایدار، توجه به اصل پایداری هرچه بیشتر مورد سؤال قرار می‌گیرد. مسائل و مشکلات موجود به‌ویژه در شهرها نشانگر عدم تحقق مشخصه‌های پایداری در آن‌ها است. بنابراین سؤال اساسی تحقیق حاضر این است که میزان شاخص‌های توسعه پایدار شهری چه ارتباطی با سبک زندگی افراد دارد؟ یا اینکه مناطقی از شهر که توسعه پایدار بهتری نسبت به مناطقی دیگر دارند چگونه در سبک زندگی شهروندان نمود پیدا می‌کند؟ یا چگونه می‌توان شاخص‌های توسعه پایدار شهری را از دید شهروندان با رویکرد سبک زندگی مورد ارزیابی قرارداد؟

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مقبول‌ترین رهیافت برای اندازه‌گیری پایداری و توسعه پایدار، به کارگیری معرف‌ها و شاخص‌هاست (Bell & Mores, 2003). شاخص‌های پایداری بعنوان ابزاری قدرتمند برای سیاست‌گذاری و ارتباطات عمومی در فراهم آوردن اطلاعات در کشورها و سازمان‌های اجرایی در زمینه‌هایی از قبیل بهبود شرایط محیطی، اقتصادی، اجتماعی و تکنولوژیکی است (Sigh et al, 2012). معرف‌های پایداری ممکن است مهم‌ترین ابزاری باشند که به افراد، نهادها و اجتماعات و جوامع کمک می‌کنند تا درباره آینده خود به انتخاب‌های متفاوتی و بهتری دست بزنند (تیموری و همکاران، ۱۳۹۱). اصل پایداری در طرح‌ها و برنامه‌های توسعه به عنوان هدف کلی بین‌المللی تعیین شده است، اما رایج‌ترین تعریف از توسعه پایدار، تعریفی است که در کنفرانس زمین در ریو عنوان شده است و آن را چنین بیان می‌دارد: «توسعه‌ای را می‌توان پایدار برشمرد که نیاز حال را، بدون به مخاطره انداختن توان دستیابی نسل آینده به نیازها و خواسته‌هایش برطرف کند» (بارتون و همکاران، ۱۳۷۹). هدف این است که در فضای محدود و منابعی که سیاره ما ارائه می‌دهد، شکوفا شویم و در عین حال کیفیت زندگی و رفاه خودمان را تقویت کنیم که در آن سبک زندگی پایدار است باید ساخته شود مهم است که بدانیم یک رویکرد یکسان برای همه وجود ندارد. انتخاب‌های سبک زندگی هستند، متنوع و بی پایان در نتیجه، هیچ راه حل جهانی یا راه حل سریع وجود ندارد. سبک زندگی پایدار، در شرایط عمومی، مستلزم زندگی به گونه‌ای است که محدودیت‌های منابع ما را در اولویت قرار دهد رفاه و سلامت همه افراد است و برای نسل‌های آینده پایدار است (Bandara and Alahkoon, 2023).

بنابراین، توسعه پایدار به معنای مدیریت استفاده از منابع طبیعی، انسانی و اقتصادی در کنار حفاظت از محیط زیست است، به گونه‌ای که پیشرفت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جوامع را به دنبال داشته باشد و ابعاد مختلف توسعه انسانی، به ویژه افزایش پایدار و مستمر رفاه ناخالص، برای نسل امروز و آینده بشر را به ارمغان آورد (محمدمدنی آشنانی و همکاران، ۱۳۸۷). در حقیقت توسعه پایدار، ما را به ایجاد جامعه‌ای رویایی مافوق جامعه امروزی دعوت می‌نماید و بر واقعیت سازی آن برای نسل‌های آتی تأکید می‌نم (Priip, 2005). ابداع شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی به برنامه ریزان کمک کرد تا با تحلیل ابعاد فضایی توسعه و بهره‌گیری از این شاخص‌ها اقداماتی را در جهت تعدیل نابرابری‌ها و دستیابی به توسعه موزون و کارآمد به انجام رسانند (کلانتری و همکاران، ۱۳۸۸). از دیدگاه توسعه منطقه‌ای

1 Public participation
2 Active citizenship

هدف نهایی از تدوین شاخص‌ها، تأمین رفاه انسان‌ها، بالا بردن کیفیت زندگی، توجه به کیفیت محیط، جلوگیری از آلودگی، تخریب محیط و آمایش بهینه سرزمین است.

مفهوم اصلی توسعه پایدار شهری است که پیتر هال^۱ آن را چنین تعریف کرده است: "شکلی از توسعه امروزی که توان توسعه مداوم شهرها و جوامع شهری نسل‌های آینده را تضمین کند. از نظر کالبدی، توسعه پایدار شهری یعنی، تغییراتی که در کاربری زمین و سطوح تراکم جهت رفع نیازهای ساکنان شهر در زمینه مسکن، حمل‌ونقل، اوقات فراغت، و غذا، به عمل می‌آید تا در طول زمان شهر را از نظر زیست‌محیطی قابل سکونت و زندگی (هوای پاک، آب آشامیدنی سالم، اراضی و آب‌های سطحی و زیرزمینی بدون آلودگی و غیره)، از نظر اقتصادی با دوا (اقتصاد شهری هماهنگ با تغییرات فنی و صنعتی جهت حفظ مشاغل پایه‌ای و تأمین مسکن مناسب و در حد استطاعت ساکنان، با بار مالیاتی سرانه عادلانه)، و از نظر اجتماعی همبسته (الگوهای کاربری اراضی همبستگی اجتماعی و احساس تعلق شهروندان به میراث‌های شهر را ارتقا خواهد داد) نگه دارد. بنابراین ارزیابی گسترش شهری، ناشی از چنین توسعه‌ای، باید اصول توسعه پایدار را در تمام مناطق و حوزه‌ها و محلات، نشان دهد و نماگرهای کل شهر یا برخی ابعاد و بخش‌ها نمی‌تواند ارزیابی از کلیت نظام توسعه پایدار باشد. (محمدی و کاظمی، ۱۳۸۰).

در یک دید اجمالی، مبانی نظری مفهوم پایداری در شهر و ناحیه شامل این موارد می‌شود: کاهش آلودگی، نگهداری منابع طبیعی، کاهش حجم ضایعات شهری، افزایش بازیافت‌ها، کاهش انرژی مصرفی، توسعه نواحی سبز شهری، توسعه شهرهای کوچک برای کاهش اتکاء به شهرهای بزرگ، کاهش فواصل ارتباطی، ایجاد اشتغال محلی، توسعه مسکن در مراکز اشتغال، ساختار اجتماع متعادل، حمل و نقل عمومی و کاهش ترافیک جاده‌ای، بنابراین پایداری یک سیستم شهری می‌تواند به طور گسترده به عنوان توسعه شهری و جریان‌هایی تعریف شود که بتواند نیازهای رایج را بدون تباهی توانایی‌های نسل‌های آینده برآورده سازد. تفکر امروز در توسعه شهری این است که شهرها باید هر اندازه امکان دارد با محیط زیست طبیعی سازگار باشند و در حفظ تعادل چرخه طبیعی حیات عمل کنند (رهنما و عباس‌زاده، ۱۳۸۷).

معیارهای پایداری شهری و مؤلفه‌های آنها

- ۱- معیارهای کالبدی و محیط زیستی: تنوع و انتخاب، انعطاف‌پذیری، تمرکز، تمایز، کارایی منابع؛
 - ۲- معیارهای اجتماعی و فرهنگی: خودکفایی، نیازهای انسانی، عدالت اجتماعی و برابری؛
 - ۳- معیارهای اقتصادی: اقتصاد پایدار، عدم تمرکز صنایع و کاهش هزینه‌ها؛
 - ۴- معیارهای زیست محیطی: حمایت زیستی، کاهش آلودگی و کارایی منابع؛
- مفاهیم مورد توجه در نظریات موجود در خصوص پایداری شهری بصورت زیر مطرح است:
- تحلیل فضایی: تحلیل پدیده‌ها شیوه‌های است محوری و اساسی که جغرافیدان را به درک شیوه‌های از زمانبندی در فضا هدایت می‌کند. تحلیل معمولاً از یک وضعیت جغرافیایی صورت می‌گیرد که زاینده مجموعه‌ای از مناسبات بوده و در درون فضا و در میان عناصری بسیار صورت می‌گیرد.
 - مشارکت مردمی. یکی از مهمترین اجزاء پایداری شهری، ایجاد دموکراسی عملی بیشتر در سطح ملی و منطقه‌ای است که به نوبه خود می‌تواند موجب به وجود آمدن تغییرات مثبت دیگر باشد. بروز الگوهای پدر سالارانه تصمیمگیری و مدیریتی و شرکت ندادن آگاهانه و غیرآگاهانه مردم در کلیه بخش‌ها، باعث افزایش ناپایداری در زندگی محیط شهری می‌شوند (امینزاده، ۱۳۸۷).
 - اقتصاد پایدار: یک اقتصاد منطقه‌ای پایدار باید حول سه محور اصلی متمرکز شود. اول اینکه یک اقتصاد احیاکننده باشد؛ دوم اینکه اقتصادی انسانگرا باشد و سوم اینکه، باید اقتصادی محلی باشد (پاپلی یزدی، ۱۳۸۲).
 - عدالت اجتماعی: یکی از ملزومات دستیابی به توسعه پایدار شهری، خلق چشم اندازهای زیبا و موزون است. وجود آلودگی چشم انداز حاکی از نابرابری اجتماعی- اقتصادی در میان ساکنان یک شهر است. تمرکز فقر در مناطق حاشیه نشین نه تنها به آلودگی چشم انداز منجر می‌گردد، بلکه زمینه افزایش جرم و جنایت را نیز فراهم می‌کند.
 - توسعه پایدار: مفهوم توسعه پایدار، پیش برد و تحقق هم زمان توسعه اقتصادی و اجتماعی با رعایت ملاحظات زیست محیطی و اکولوژیکی است (توماس، ۲۰۰۳).
 - پایداری شهری: دستیابی به آرمان‌های توسعه شهری ما را به شرایطی سوق می‌دهد که در آن منابع دست ساخته بشری آن چنان تهی و خالی نخواهد شد که آینده بلند مدت وی به مخاطره افتد (برهنی، ۲۰۰۶).

سبک زندگی نیز همچون بسیاری از پدیده‌های اجتماعی دیگر از مسائل نو پدید در جامعه‌ی مدرن است. سبک زندگی از عوامل گوناگون اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و ... در سطوح کلان، میانه و خرد متأثر است. ماهیت تغییرپذیری سبک زندگی ایجاب می‌کند که هر نسل با توجه شرایط تحولی خود تعریف و مؤلفه‌های مشخص از سبک زندگی خود داشته باشد. بطوریکه اولویت ارزشی هر انسانی تحت تأثیر محیط اجتماعی- اقتصادی است و در زمانی که شخص در طول سال‌های زندگی خود به سر برده مشخص شده، و شکل می‌گیرد و این باعث می‌شود که اولویت‌های نسلی با توجه به نسل‌های دیگر دارای شرایط و ویژگی‌های خاص خود باشد. امروزه مفهوم سبک زندگی ارتباط تنگاتنگی با مجموعه‌ای از مفاهیم در حوزه ترویج و تثبیت شیوه خاصی زندگی اجتماعی از فرهنگ سوکلار غربی گرفته تا اعتقاد و بنیان‌های مذهبی جاری در جامعه که همه آن‌ها بنوعی در مفاهیمی چون مصرف، شخصیت، گرایش، تولید، توزیع، طبقه، نیاز، اخلاق، کنش و ... ریه دارند. بنابراین سبک زندگی نمادی از تعاملات و ارتباطات و روابط اجتماعی، قوانین حاکم بر زیست اجتماعی بشر، و نحوه گذران اوقات فراغت و ... می‌باشد در واقع سبک زندگی نمادها و نشانه‌های هستند که از بستر و نهادهای جامعه و شرایط حاکم بر زندگی اجتماعی انسان نشأت می‌گیرد و به جریان عادی زندگی افراد رسوخ می‌کند و بازنمای از هویت و شخصیت و نگرش و گرایش به موضوعات و پدیده‌های اجتماعی در جهت تفسیر و درک کنش‌های زندگی خود پیدا می‌کند و این سرآغازی در جهت پویایی و دگرگونی در ساختارها و بنیان‌های فکری و شرایط زندگی رزمه را رقم می‌زند.

ماهیت تغییرپذیری سبک زندگی ایجاب می‌کند که هر نسل با توجه شرایط تحولی خود تعریف و مؤلفه‌های مشخص از سبک زندگی خود داشته باشد. بطوریکه اولویت ارزشی هر انسانی تحت تأثیر محیط اجتماعی- اقتصادی است و در زمانی که شخص در طول سال‌های زندگی خود به سر برده مشخص شده، و شکل می‌گیرد و این باعث می‌شود که اولویت‌های نسلی با توجه به نسل‌های دیگر دارای شرایط و ویژگی‌های خاص خود باشد. اهمیت مفهوم سبک زندگی در این است که سطحی‌ترین لایه‌های زندگی (از آرایش مو و لباس گرفته تا حالت بیانی و ژست صورت و بدن) را به عمیق‌ترین لایه‌های آن پیوند می‌زند.

از این رومفکران و عالمان از دیدگاه‌های مختلف نسبت به مفهوم سبک زندگی پرداخته‌اند که در تحقیق حاضر سبک زندگی با توجه به ابعاد مختلف (فردگرایی، سرمایه فرهنگی، فرهنگ مصرفی، دین داری، ساختار اجتماعی، مصرف رسانه‌ای) در قالب مدرن، نیمه مدرن و سنتی مورد بررسی قرار گرفته است، نگرش مدرن: منظور از نگرش مدرن، تغییر و تحوالت نگرشی و رویکردی به قوانین، سنن، رسوم و مسائل مختلف در بسترهای زندگی اجتماعی بود، بنابراین، ره آوردهای نسلی، در وهله اول حاصل تغییر نگرش در بطن جامعه است. سبک نیمه مدرن: دومین پیامد پدیده رو پدادهای اجتماعی، شکل‌گیری سبک نیمه مدرن این که اخذ برخی فرهنگ‌ها و نگرش‌های مدرن و با نگهداشت و حفظ برخی باورها و عقاید مذهبی و سنتی، سبک زندگی بینابینی بین مدرنیته و سنت برای خود اتخاذ کرده اند. این رویکردی گذار از سبک زندگی سنتی به مدرن نیز قلمداد می‌گردد. نهایتاً رویکردی سنتی که نسبت به پیامدها و مسائل زندگی اجتماعی دیدگاه سنتی خود را حفظ می‌کنند و در تلاش هستند تا کمترین آسیب از این روند مدرنیته را داشته باشند.

۳. مواد و روش‌ها

۳-۱. روش پژوهش

برای جمع‌آوری داده‌ها، طبقه‌بندی و توصیف آن‌ها از روش توصیفی- پیمایشی استفاده شده است. برای گردآوری داده‌های تحقیق از روش پیمایش استفاده شده است. تحقیق پیمایش احتمالاً بهترین روش موجود برای آن دسته از پژوهندگانی است که علاقمند به جمع‌آوری داده‌های اصلی برای توصیف جمعیت‌های بسیار بزرگ هستند که نمی‌توان به طور مستقیم آن‌ها را مشاهده کرد (بی، ۱۳۸۱). مزیت پیمایش بر روش‌های دیگر در کار آمدی و قدرت مناسب ویژگی‌های واحدهای تحلیل و مقایسه دقیق خصوصیات آن‌ها به کمک استنباطات علی است (دواس، ۱۳۸۶). از سوی دیگر از آنجا که تحقیق در یک بازه زمانی نسبتاً محدود انجام می‌شود از نوع مقطعی می‌باشد تمام تحقیقات پیمایش از جمله تحقیق حاضر که بر روی جمعیت نسبتاً وسیعی صورت می‌گیرند از نوع مطالعات پهنانگر است. از آنجا که اطلاعات منظم و مطالعات مکفی در باره موضوع مورد تحقیق صورت نگرفته است و نیز از آن رو که تحقیق حاضر به تحلیل متغیرها نیز پرداخته می‌شود یک پژوهش از نوع توصیفی و تبیینی می‌باشد.

جامعه آماری پژوهش حاضر، واحد تحلیل و واحد مشاهده شهروندان مقیم در سه منطقه شهر تبریز می‌باشد. جامعه آماری مورد مطالعه کلیه افراد سنین بین ۱۵ الی ۷۰ سالگی شهر تبریز می‌باشد. کل جمعیت شهری تبریز ۱۷۵۲۵۰۷ نفرند که باتوجه به جمعیت مورد مطالعه با استفاده از فرمول متغیر دو ارزشی کو کران حجم نمونه ۳۸۵ نفر محاسبه و بدست آمد. با توجه به اینکه ممکن است در حین مطالعه تعدادی نمونه در دسترس نداشته باشیم و همچنین برای بالا بردن سطح تعمیم‌پذیری، تعداد آن را به ۴۰۰ نفر افزایش دادیم. ۴۰۰ نفر از شهروندان مورد بررسی قرار گرفته و شیوه نمونه‌گیری خوشه‌های و طبقه بصورت تصادفی می‌باشد. روش آماری مورد استفاده آزمون فرضیات مقایسه‌ای پارامتریک

می‌باشند. بعد از برآورد ۴۰۰ نفر به عنوان حجم نمونه، با بهره‌گیری از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای بر اساس تقسیم شهر تبریز به سه منطقه ثروتمند نشین و متوسط و فقیر که با توجه به این تقسیم‌بندی نواحی به صورت تصادفی انتخاب گردید و با توجه به اطلس و نقشه بزرگ شهر خیابان‌های اصلی نواحی انتخاب شده معین گردید و در این مرحله به صورت تصادفی از نواحی فوق یک خیابان انتخاب و در بین آن‌ها محلات و کوچه‌های منتخب مشخص گردید و سپس با شمارش خانوارهای هر محله به صورت تصادفی خانوارهایی که پرسشنامه باید به آن‌ها توزیع گردد را مشخص نمودیم و در بین افراد ۱۵ الی ۷۰ سال آن خانوار پخش نمودیم. در پژوهش حاضر، به‌منظور سنجش اعتبار ابزار اندازه‌گیری از اعتبار محتوایی استفاده شده است. به این ترتیب که تلاش شده است فضای مفهومی متغیرهای موردبررسی با تأیید اساتید راهنما و مشاور، در قالب معرف‌ها پوشش داده شوند.

همچنین پایایی به میزان ثبات و انسجام درونی اجزای یک مفهوم و اینکه در صورت تکرار یک ابزار اندازه‌گیری در شرایط مشابه، نتایج حاصله به چه میزان مشابه‌اند، برای محاسبه‌ی پایایی روش‌های مختلفی وجود دارد که در پژوهش حاضر از مهم‌ترین و پرکاربردترین آن - روش آلفای کرونباخ - استفاده شده است. بدین ترتیب برای متغیر شاخص‌های پایداری میزان پایایی برابر است با ۰/۸۰ و همچنین میزان پایایی متغیر سبک زندگی برابر است با ۰/۸۵ می‌باشد.

۴. یافته‌ها

جدول (۱) آماره‌های توصیفی متغیرهای مورد بررسی تحقیق را نشان می‌دهد. همان طور که نشان داده می‌شود میزان مصرف گرایبی شهروندان با میانگین نمره این متغیر ۴/۳۶ و میانه آن ۴/۴۲ می‌باشد. همچنین میزان شاخص‌های پایداری شهری را نشان می‌دهد که میانگین نمره این متغیر ۵/۱۰ و میانه آن ۵/۱۳ می‌باشد و دامنه تغییرات ۲/۲۵ می‌باشد و میزان شاخص اقتصادی را نشان می‌دهد. که میانگین نمره این متغیر ۵/۰۰ و میانه آن ۵/۱۵ می‌باشد و دامنه تغییرات ۳/۹۲ می‌باشد. همچنین میزان شاخص زیست محیطی و فضای کالبدی را نشان می‌دهد. که میانگین نمره این متغیر ۴/۹۰ و میانه آن ۵ می‌باشد. همچنین دامنه تغییرات ۴ می‌باشد و میزان شاخص اجتماعی و فرهنگی را نشان می‌دهد. که میانگین نمره این متغیر ۵/۳۸ و میانه آن ۵/۴۷ می‌باشد و دامنه تغییرات ۲/۳۸ می‌باشد.

جدول ۳. آماره توصیفی متغیرهای مورد بررسی

متغیر	میانگین	میانه	واریانس	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	دامنه	چولگی	کشدگی
مصرف گرایبی	۴/۳۶	۴/۴۲	۰/۵۸۴	۰/۷۶۵	۱/۶۸	۵/۹۲	۴/۳۴	۰/۴۰	-۰/۶۰
شاخص‌های پایداری	۵/۱۰	۵/۱۳	۰/۲۱۶	۰/۴۶۴	۳/۶۷	۵/۹۱	۲/۲۵	-۰/۱۵۴	-۰/۵۶۵
شاخص اقتصادی	۵/۰۰	۵/۱۵	۰/۷۰	۰/۸۴	۲/۰۸	۶/۰۰	۳/۹۲	-۱/۱۳	۱/۱۸
شاخص زیستی	۴/۹۰	۵	۰/۴۰	۰/۶۴	۲	۶	۴	-۱/۱۳	۱/۹۳
اجتماعی و فرهنگی	۵/۳۸	۵/۴۷	۰/۱۹	۰/۴۴	۳/۶۲	۶	۲/۳۸	-۰/۹۲	۰/۸۳

توزیع پاسخگویان بر اساس متغیر سبک زندگی:

در پژوهش حاضر، میزان متغیر سبک زندگی در شش بعد فردگرایی، فرهنگ مصرفی، سرمایه فرهنگی، دین داری، شرایط اجتماعی، مصرف رسانه‌ای مشخص کردیم. همانطور که در جدول ۴ نشان داده می‌شود به توصیف متغیر سبک زندگی پرداخته شده و ابعاد متغیر مورد بررسی در ادامه نیز آورده شده است. آماره توصیفی میزان سبک زندگی در جدول زیر آورده شده که میانگین متغیر ۴/۸۵ و میانه ۴/۹۱ و دامنه تغییرات ۲/۳۵ می‌باشد.

جدول ۴. آماره‌ی توصیفی سبک زندگی

متغیر	میانگین	میانه	واریانس	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	دامنه	چولگی	کشدگی
سبک زندگی	۴/۸۵	۴/۹۱	۰/۱۷	۰/۴۶	۳/۴۸	۵/۸۳	۲/۳۵	-۰/۵۷	۰/۲۳

جدول ۵. توزیع فراوانی سبک زندگی

سبک زندگی	تعداد	درصد
سنتی	۲	۰/۳٪
نیمه مدرن	۲۴۲	۶۰/۶٪
مدرن	۱۵۶	۳۹/۱٪
جمع کل	۴۰۰	۱۰۰٪

میزان سبک زندگی در رتبه نیمه مدرن بیشترین حد را با ۶۰/۶ درصد شامل می‌شود.

فرضیه اول: میزان شاخص‌های پایداری بر سبک زندگی شهروندان مؤثر است.

زمانی که دو یا چند متغیر تأثیر عمده‌ای روی متغیر وابسته دارند. در این وضعیت از رگرسیون چندگانه جهت پیش‌بینی متغیر وابسته استفاده می‌شود. در رگرسیون چندگانه نیز فرض خطی بودن رابطه بین متغیرها برقرار می‌باشد و بر همین اساس معادله رگرسیون چندگانه به سه متغیر وابسته به شکل $y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3$ تعریف می‌شود (مؤمنی، ۱۳۸۶).

جدول ۶. نتایج رگرسیون چندگانه

مدل	R	R ²	تعدیل شده R	خطای استاندارد
۱	۰/۹۰۴	۰/۸۱۸	۰/۸۱۷	۰/۱۷۷۵۳

جدول ۷. با توجه به نتایج آزمون ANOVA یا آزمون f میزان $f = ۱/۳۴۷$ با درجه آزادی یعنی $df = ۱$ در فاصله اطمینان ۹۵٪ سطح معناداری $sig = ۰.۰۰۰$ یعنی به عبارت دیگر فرضیه پژوهشگر تأیید می‌شود. و متغیر مستقل توانایی پیش‌بینی متغیر وابسته را دارد.

جدول ۷. آزمون ANOVA

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	f	سطح معناداری sig
رگرسیون	۴۲/۴۳۹	۱	۴۲/۴۳۹	۱/۳۴۷۳	۰.۰۰۰
پس ماند	۹/۴۵۵	۳۹۸	۰/۰۲۳		
کل	۵۱/۸۹۴	۳۹۹			

a. Predictors: (Constant), شاخص‌های پایداری

b. Dependent Variable: سبک زندگی

جدول ۸. ضریب رگرسیونی شاخص‌های توسعه پایدار شهری و سبک زندگی را نشان می‌دهد. ضریب همبستگی بین این دو متغیر $r = ۰/۹۰$ دارای سطح معنی داری $(sig = ۰/۰۰۰)$ می‌باشد. و چون مثبت می‌باشد، بیانگر رابطه مستقیم بین این دو متغیر است. یعنی هر چه میزان شاخص‌های پایداری بالا رود، سبک زندگی نیز افزایش می‌یابد. بنابراین فرضیه پژوهشگر تأیید می‌شود.

جدول ۸. ضریب رگرسیونی

مدل	ضریب استاندارد نشده		ضریب استاندارد شده	T	سطح معناداری sig
	ضریب B	خطا			
عدد ثابت	۰/۶۱۵	۰/۱۱۶		۵/۳۰۶	۰/۰۰۰
شاخص‌های پایداری	۰/۸۲۸	۰/۰۲۳	۰/۹۰۴	۳۶/۶۹۵	۰/۰۰۰

a Dependent Variable سبک زندگی

می‌توان معادله رگرسیونی زیر را برای پیش‌بینی میزان سبک زندگی برحسب شاخص‌های پایداری در نظر گرفت.

- فرضیه دوم: بین میزان پایداری شهری و سرمایه فرهنگی شهروندان رابطه وجود دارد.

جدول ۹. آزمون پیرسون

پایداری شهری	سرمایه فرهنگی
۰/۶۱۳	۱
۰/۰۰۰	سطح معناداری sig
۴۰۰	تعداد
۱	پایداری شهری همبستگی
۰/۰۰۰	سطح معناداری sig
۴۰۰	تعداد

طبق نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون مقدار ضریب همبستگی پیرسون بین این دو متغیر برابر است با $r = ۰/۶۱$ = سطح معنی داری $(sig = ۰.۰۰۰)$. نشان‌دهنده رابطه قوی و مثبت بین دو متغیر است.

فرضیه سوم: بین میزان شاخص‌های پایداری شهری و فرد گرایی شهروندان رابطه وجود دارد.

جدول ۱۰. آزمون پیرسون

پایداری شهری	فرد گرایی	
۰/۷۵۹	۱	فرد گرایی همبستگی
۰/۰۲۱		سطح معناداری sig
۴۰۰	۴۰۰	تعداد
۱	۰/۷۵۹	پایداری شهری همبستگی
	۰/۰۲۱	کابندی سطح معناداری sig
۴۰۰	۴۰۰	تعداد

طبق نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون مقدار ضریب همبستگی پیرسون بین این دو متغیر برابر است با $0/75 =$ سطح معنی داری $(0/000) = sig$. نشان دهنده رابطه قوی و مثبت بین دو متغیر است.

فرضیه چهارم: بین میزان شاخص‌های پایداری شهری و فرهنگ مصرفی رابطه وجود دارد.

جدول ۱۱. آزمون پیرسون

پایداری شهری	فرهنگ مصرفی	
۰/۱۱۵	۱	فرهنگ مصرفی همبستگی
۰/۰۰۰		سطح معناداری sig
۴۰۰	۴۰۰	تعداد
۱	۰/۱۱۵	پایداری شهری همبستگی
	۰/۰۰۰	سطح معناداری sig
۴۰۰	۴۰۰	تعداد

طبق نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون مقدار ضریب همبستگی پیرسون بین این دو متغیر برابر است با $0/11 =$ سطح معنی داری $(0/000) = sig$. نشان دهنده رابطه ضعیف و مثبت بین دو متغیر است.

فرضیه پنجم: بین میزان شاخص‌های پایداری شهری و ساختار اجتماعی رابطه وجود دارد.

جدول ۱۲. آزمون پیرسون

پایداری شهری	ساختار اجتماعی	
۰/۶۵۹	۱	ساختار اجتماعی همبستگی
۰/۰۰۰		سطح معناداری sig
۴۰۰	۴۰۰	تعداد
۱	۰/۶۵۹	پایداری شهری همبستگی
	۰/۰۰۰	سطح معناداری sig
۴۰۰	۴۰۰	تعداد

طبق نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون مقدار ضریب همبستگی پیرسون بین این دو متغیر برابر است با $0/65 =$ سطح معنی داری $(0/000) = sig$. نشان دهنده رابطه قوی و مثبت بین دو متغیر است.

فرضیه ششم: بین میزان شاخص‌های پایداری شهری و دینداری رابطه وجود دارد.

جدول ۱۳. آزمون پیرسون

پایداری شهری	دینداری	
۰/۵۶۶	۱	دینداری
۰/۰۰۰		سطح معناداری sig
۴۰۰	۴۰۰	تعداد
۱	۰/۵۶۶	پایداری شهری
	۰/۰۰۰	سطح معناداری sig
۴۰۰	۴۰۰	تعداد

طبق نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون مقدار ضریب همبستگی پیرسون بین این دو متغیر برابر است با $0/56 =$ سطح معنی داری $(0/000) = sig$. نشان دهنده رابطه متوسط و مثبت بین دو متغیر است.

فرضیه هفتم: بین میزان شاخص‌های پایداری شهری و مصرف رسانه‌ای رابطه وجود دارد.

جدول ۱۴. آزمون پیرسون

پایداری شهری	مصرف رسانه‌ای	
۰/۷۱۸	۱	مصرف رسانه‌ای همبستگی
۰/۰۰۰		سطح معناداری sig
۴۰۰	۴۰۰	تعداد
۱	۰/۷۱۸	پایداری شهری همبستگی
	۰/۰۰۰	سطح معناداری sig
۴۰۰	۴۰۰	تعداد

طبق نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون مقدار ضریب همبستگی پیرسون بین این دو متغیر برابر است با $0/718 =$ سطح معنی داری $(0/000) = sig$. نشان‌دهنده رابطه قوی و مثبت بین دو متغیر است.

فرضیه هشتم: بین میزان سبک زندگی جنسیت تفاوت وجود دارد.

جدول ۱۵. نتایج آزمون F مستقل یا سه گروه مستقل بصورت زیر می‌باشد.

جدول شماره ۱۵. آزمون t مستقل

آزمون t برای همگنی میانگین‌ها			آزمون برای همگنی واریانس			متغیر
فاصله اطمینان ۹۵٪	خطای استاندارد	تفاوت میانگین	df	sig	t	F
پایین ترین						
بالاترین						
۰/۲۲۲۷۱	۰/۰۳۶۶۴	۰/۰۴۷۲۸	۳۹۸	۰/۰۰۶	۲/۷۴۳	۵/۱۳۱
۰/۲۲۲۷۱	۰/۰۳۶۶۴	۰/۰۴۷۲۸	۲۹۰/۲۷۸	۰/۰۰۶	۲/۷۴۳	۰/۰۲۴

همانطور که در نتایج آزمون t مستقل مشاهده می‌شود ابتدا به آزمون leven که همان آزمون همگنی واریانس می‌باشد می‌پردازیم چون سطح معناداری یعنی $0/02 = sig$ می‌باشد پس واریانس نابرابر و ناهمگن فرض می‌شود. پس در تفسیر آزمون t مستقل باید به تفسیر t بپردازیم که واریانس‌ها برابر نیستند نتایج آزمون حاکی از آن است که میزان $t = 3/743$ با درجه آزادی یعنی $df = 398$ در فاصله اطمینان ۹۵٪ سطح معناداری یعنی $0/000 = sig$ است یعنی با اطلاعات موجود فرضیه پژوهشگر تأیید می‌شود به عبارت دیگر سبک زندگی در میان دو گروه زنان و مردان تفاوت معناداری دارد.

مدل تحلیل مسیر

مدل تحلیل مسیر نشان می‌دهد که متغیر شاخص‌های اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی - فرهنگی و کالبدی - فضایی به ترتیب $0/28$ و $0/17$ و $0/11$ و $0/18$ تأثیر مستقیم روی متغیر سبک زندگی دارند و همچنین متغیر زیست محیطی و اجتماعی - فرهنگی و کالبدی و فضایی به ترتیب $0/69$ و $0/58$ و $0/35$ تأثیر غیر مستقیم روی متغیر سبک زندگی دارند.

جدول ۱۶. جدول ضرایب سبک زندگی

سطح معناداری sig	T	ضریب استاندارد شده		عدد ثابت
		ضریب B	خطا	
۰/۰۰۰	۷/۸۲۶	۰/۱۲۴	۰/۹۷۰	اجتماعی - فرهنگی
۰/۰۰۰	۴/۳۱۷	۰/۰۲۷	۰/۱۱۷	کالبدی - فضایی
۰/۰۰۰	۱۰/۶۴۸	۰/۲۸۳	۰/۱۸۸	اقتصادی
۰/۰۰۰	۲۰/۹۴۱	۰/۵۷۲	۰/۲۸۳	زیست محیطی
۰/۰۰۰	۸/۸۰۸	۰/۲۵۶	۰/۱۷۶	

جدول ۱۷. جدول ضرایب: اجتماعی / فرهنگی

سطح معناداری sig	T	ضریب استاندارد شده		عدد ثابت
		ضریب B	خطا	
۰/۱۴۷	۱/۴۵۴	۰/۵۲۹	۰/۷۶۹	اجتماعی - فرهنگی
۰/۲۵۸	۱/۱۳۳	۰/۰۶۹	۰/۱۳۱	کالبدی - فضایی
۰/۷۸۸	۰/۲۶۹	۰/۰۱۵	۰/۰۲۰	زیست محیطی
۰/۰۰۰	۹/۲۴۰	۰/۵۰۲	۰/۰۷۶	

جدول ۱۸. جدول ضرایب: اقتصادی

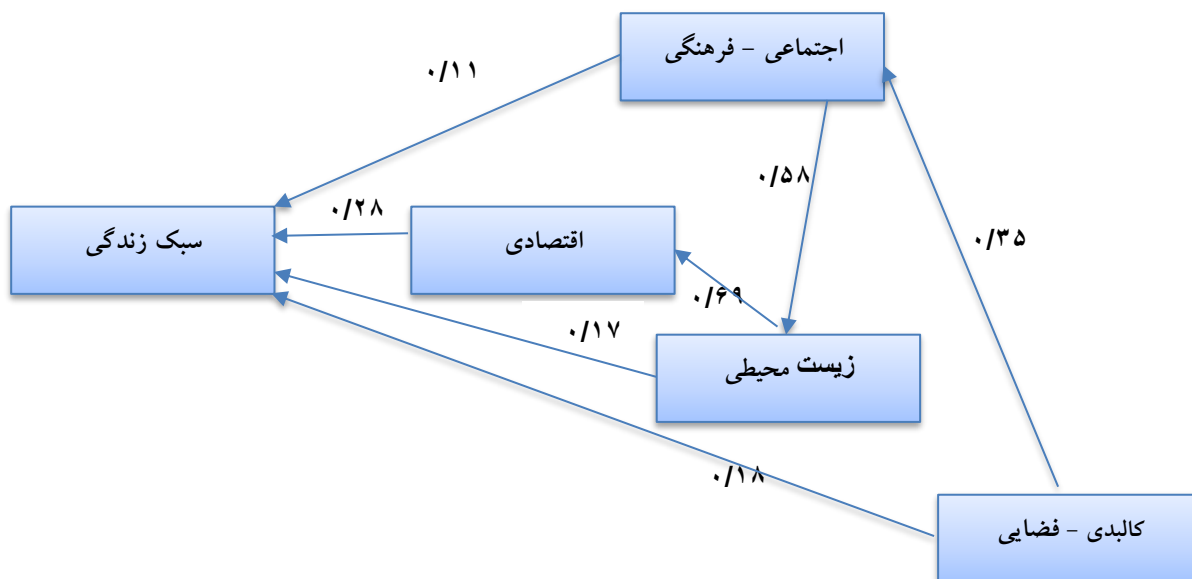
سطح معناداری sig	T	ضریب استاندارد نشده		عدد ثابت
		ضریب استاندارد شده B	خطا	
۰.۰۰۰	۳/۹۸۹		۰/۳۹۴	۱/۵۷۴
۰.۰۰۰	۷/۰۶۱	-۰/۴۲۳	۰/۰۸۲	۰/۵۸۰
۰/۵۶۲	۰/۵۸۱	-۰/۰۳۵	۰/۰۵۸	۰/۰۳۴

جدول ۱۹. جدول ضرایب: زیست محیطی

سطح معناداری sig	T	ضریب استاندارد نشده		عدد ثابت
		ضریب استاندارد شده B	خطا	
۰.۰۰۰	۱۹/۸۷۲		۰/۱۸۲	۳/۶۲۳
۰.۰۰۰	۱۰/۰۰۲	-۰/۵۰۰	۰/۰۳۵	۰/۳۵۲

جدول محاسبه تأثیرات مستقیم و غیر مستقیم

مجموع اثرات مستقیم و غیر مستقیم	اثرات مستقیم	اثرات غیر مستقیم	
-۰/۸۶	۰/۱۷	۰/۶۹	زیست محیطی
۰/۲۸	۰/۲۸	۰	اقتصادی
-۰/۵۳	۰/۱۸	۰/۳۵	کالبدی - فضایی
۰/۶۹	۰/۱۱	۰/۵۸	اجتماعی - فرهنگی



۱. شکل مدل تحلیل مسیر شاخص‌های توسعه پایداری شهری و سبک زندگی

۵. نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات

توسعه پایدار یکی از موضوعات مهم در جوامع کنونی و دهه‌های اخیر بوده که مهم‌ترین دغدغه جهان معاصر شده است، که در جهت رسیدن به آن تمامی ظرفیت‌های خود را بسیج کرده و برای رسیدن به آن از هیچ تلاشی دریغ نمی‌کند. از سوی دیگر این شاخص‌های توسعه یافتگی و پایداری شهری برای شهروندان یک جامعه بوده و لزوم نگاه این شهروندان و نگرش و گرایش آنان در این خصوص از موضوعات کلیدی می‌باشد که این امر را تسهیل نموده و مسیر پیشرفت و ترقی را هموار خواهد نمود. شهروندی و جوانب شهری در یک فرآیند مهم توسعه یافتگی جایگاه ارزشمندی را به خود اختصاص داده‌اند، پیکره اصلی زیست اجتماعی و جامعه مدنی را شهروندان یک جامعه تشکیل می‌دهند. و دگرگونی و پویای موجود در بطن تفکرات و نگرش‌های شهروندان قرار دارد. و ارزیابی و حضور و مشارکت شهروندان در خصوص حیات

اجتماعی و اقتصادی و زیست محیطی و فضایی و فرهنگی موجبات تحول و پویایی و پیمودن مسیر درست در توسعه یافتگی را فراهم می‌آورد و مسیر پیشرفت را مهیا می‌سازد.

میزان کل پاسخگویان بر حسب جنسیت را نشان می‌دهد. که بیشترین فراوانی مربوط به زنان ۵۰/۵ درصد را شامل می‌شود. میزان کل پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات نشان می‌دهد که بیشترین فراوانی مربوط به دارندگان مدرک دیپلم با ۲۶ درصد می‌باشد. آماره‌های توصیفی میزان سبک زندگی را نشان می‌دهد. که میانگین نمره این متغیر ۵/۱۰ و میانه آن ۴/۸۵ و ۴/۹۱ می‌باشد. آماره‌های توصیفی میزان شاخص‌های پایداری را نشان می‌دهد. که میانگین نمره این متغیر ۵/۰۰ و میانه آن ۵/۱۳ می‌باشد. آماره‌های توصیفی میزان شاخص اقتصادی را نشان می‌دهد. که میانگین نمره این متغیر ۵/۰۰ و میانه آن ۵/۱۵ می‌باشد. آماره‌های توصیفی میزان شاخص زیست محیطی و فضایی را نشان می‌دهد. که میانگین نمره این متغیر ۵/۹۰ و میانه آن ۵/۰۰ می‌باشد. آماره‌های توصیفی میزان شاخص اجتماعی و فرهنگی را نشان می‌دهد. که میانگین نمره این متغیر ۵/۳۸ و میانه آن ۵/۴۷ می‌باشد. در خصوص آزمون فرضیات متغیرهای مستقل شاخص‌های پایداری رابطه همبستگی با متغیر سبک زندگی دارند. آزمون تأثیر رگرسیونی و ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که شاخص‌های پایداری تأثیر قابل توجهی بر سبک زندگی شهروندان دارد.

شهر مفهومی پویا است و شهرهای امروزی به سرعت در ابعاد مختلف در حال گسترش هستند. مفاهیم شهرنشینی و توسعه پایدار نیز در خط مقدم این تحول شهری قرار دارند (پاسکالوا و همکاران، ۲۰۱۷). شهرها در سرتاسر جهان اهداف توسعه‌ای را به عنوان بخشی از برنامه‌های استراتژیک شهری و نوآورانه خود براساس پرداختن به مسائل و تهدیدات شهری موجود دنبال می‌کنند (چونگ و همکاران، ۲۰۱۸). بنابراین توسعه پایدار شهری، یعنی شرایطی که شهرنشینان امروز و شهروندان فردا بتوانند در آن در کمال آرامش و امنیت زندگی کنند و ضمن تندرستی، از عمر طولانی و در عین حال سازنده بهره‌مند گردند (صالحی فرد، ۱۳۸۰).

با تحول و گذار از جامعه سنتی، صنعتی به جامعه دانش و اطلاعات محور، و با فرهنگی شدن جامعه، مفهوم شهروندی نیز فرهنگی می‌شود. دگرگونی‌های نهادی ناشی از مدرنیسم و فرایندهای مدرنیته متأخر مانند توریسم، مهاجرت، رسانه‌ها، ماهواره، اینترنت، و ... باعث گسترش آگاهی ملت‌ها از شیوه‌های مختلف زندگی شده است و افراد مفهوم «خود» را در یک مقیاس فراملی شکل می‌دهند. و شهروندان ویژگی‌ها و شرایط زندگی خود را در بسترهای مختلف زندگی امروزی بشر مورد مقایسه و ارزیابی قرار می‌دهند، که خود نیز در تأثیرگذاری روندهای توسعه‌ای می‌تواند تأثیر مهم داشته باشد، رویدادهای چند دهه اخیر در مسیر اهمیت یافتن فرهنگ و نگرش فرهنگی و اجتماعی شهروندان به موضوعات مختلف باعث شده‌اند که عرصه‌های توسعه پایداری شهری در حوزه‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی زیست محیطی و ... متحول گردند، از اینرو، تأثیرگذاری نگرش‌های شهروندی در شهرهای امروزی در خصوص توسعه پایدار و تأثیرپذیر شدن از شاخصه‌های توسعه امری اجتناب ناپذیر شده است. سبک و شیوه زندگی دلالت بر ویژگی‌هایی دارد و به شخصیت و ترجیحات انسان‌ها مربوط می‌شود. سبک زندگی معطوف به الگوهای فکری و رفتاری مورد التزام گروه‌های اجتماعی است. در فرآیند مدرنیته، شرایطی بوجود می‌آید که شهرنشینی گسترش پیدا کرده است و گروه‌های اجتماعی مختلفی در شهرها و خاستگاه‌های فرهنگی مختلف زندگی می‌کردند. همان گونه که سبک زندگی از محیط اثر می‌پذیرد، بر آن و از جمله رفتارهای افراد نیز اثرگذار است. سبک زندگی مبتنی بر مؤلفه‌های مختلف، رفتارهای مسؤله‌تری را در برابر توسعه ایجاد یا تقویت و تسهیل می‌نماید. از سوی پیدایش جامعه مصرفی به واسطه افزایش کالاهای مادی و اقتصادی از یک طرف و عمومیت یافتن آن از طرف دیگر به انتخابی شدن زندگی روزمره می‌انجامد که نشان‌دهنده اهمیت روز افزون آن در جامعه معاصر می‌باشد. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های جامعه امروزی، انباشت و فراوانی است. بنابراین فرایندی است که در طی آن با ایجاد تغییراتی در حوزه‌های ادراکی، شناختی، ارزشی و گرایشی انسان‌ها، قابلیت‌ها و باورهای شخصیت ویژه‌ای را در آن‌ها به وجود می‌آورد که حاصل این باورها و قابلیت‌ها، رفتارها و کنش‌های خاصی است که مناسب توسعه می‌باشد.

به هر حال با توجه به تحولات موجود در عرصه‌های مختلف زندگی و حضور و وجود نگرش‌های مختلف در خصوص تحولات کنونی شهرها انتظار می‌رود تغییرات فراوانی که در توسعه و شاخص‌های توسعه پایداری شهری رخ می‌دهد، سبک زندگی و مصرف‌گرایی در میان شهروندان دستخوش تغییر گردد و متقابلاً این روند نیز بر توسعه یافتگی شهرها تأثیرگذار باشد. به هر حال این امر از منظر بهبود و کارایی جوامع در کنترل هزینه‌های توسعه پایدار و تمرکز بر روی دیگر اهداف شهری بهبود هرچه بهتر امکانات شهری و زندگی شهری حائز اهمیت اساسی می‌باشد.

۶. منابع

۱. آقامایلی، سحر و همکاران (۱۳۹۹)، مدرنیته، فرهنگ مصرفی و سبک زندگی؛ یک تحلیل جامعه‌شناختی در شهر کرمان، فصلنامه علمی «مطالعات فرهنگ - ارتباطات» سال بیست و یکم، شماره پنجاهویکم، پاییز ۹۹: ۲۲۸-۹۹-۱۹۳.
۲. احمدی، سیروس و همکاران (۱۳۹۲)، بررسی رابطه مسئولیت‌پذیری و گرایش به صرفه‌جویی در مصرف آب، جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و چهارم، شماره ۵۰، تابستان ۱۳۹۲، اصفهان.
۳. استونز، راب، (۱۳۷۹)، متفکران بزرگ جامعه‌شناسی، ترجمه مهرداد میر دامادی، نشر مرکز، تهران.
۴. بیی، ارال (۱۳۸۱)، روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی، ترجمه رضا فاضل، سمت، جلد دوم، چاپ اول، ۱۳۸۱، تهران.
۵. تیموری، ایرج و همکاران (۱۳۹۱): ارزیابی پایداری اجتماعی با استفاده از منطق فازی (مورد: شهر تهران، فصلنامه انجمن جغرافیای ایران، دوره جدید، سال ۱۰، شماره ۳۵ زمستان، ص ۳۹.
۶. جهان شاهی، هاجر و وارثی، حمید رضا و تقوایی، مسعود (۱۴۰۰)، سنجش و تحلیل راهبردهای توسعه شهری با رویکرد توسعه پایدار با استفاده از منطق فازی (نمونه موردی: بندر بوشهر) پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۵۳، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۰.
۷. دواس، دی. ای (۱۳۸۶)، پیمایش در تحقیقات اجتماعی، ترجمه هوشنگ ناییبی، نشر نی، ۱۳۸۶، تهران.
۸. رهنما، محمدرحیم، عباس‌زاده، غلام رضا (۱۳۸۷). اصول و مبانی مدل‌های سنجش فرم کالبدی شهر، مشهد، جهاد دانشگاهی مشهد، چاپ اول.
۹. رحیمی، حسین (۱۳۷۸). توسعه پایدار شهری با تأکید بر توان‌های محیطی (مورد شهر کاشمر)، رساله دکتری جغرافیای شهری به راهنمایی دکتر حسین شکویی، دانشگاه تربیت مدرس تهران.
۱۰. کلانتری، خلیل، اسدی، علی و چوپچیان، شهلا (۱۳۸۸). تدوین و اعتبار سنجی شاخص‌های توسعه پایدار مناطق روستایی، مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، شماره دوم.
۱۱. صالحی فرد، محمد. (۱۳۸۰)؛ ارزیابی نقش و جایگاه الگوی توسعه پایدار شهری در ساختار شهرنشینی ایران؛ اطلاعات سیاسی - اقتصادی.
۱۲. فدرستون، مایک (۱۳۸۳). زیبایی‌شناختی کردن زندگی روزمره، ترجمه مهسا کریمپور، کتاب ارغنون.
۱۳. کالینیکوس، آکس (۱۳۸۳)؛ درآمدی تاریخی بر نظریه اجتماعی، اکبر معصوم بیگی، تهران، آگه، ۱۳۸۳، چاپ اول، ص ۵۰۵.
۱۴. فالکس، کیت (۱۳۹۰)، شهروندی، (ترجمه محمد تقی دلفروز)، تهران، انتشارات کویر.
۱۵. محمدی آشنانی، محمدحسین، محمدی‌آشنانی، علی و حسینی، الهام (۱۳۸۷)، پیشنهاد فرآیند تطبیقی ارزیابی و برنامه‌ریزی محیط زیست جهت توسعه پایدار روستایی در ایران، روستا و توسعه، شماره ۱.
۱۶. موسی کاظمی محمدی، سیدمهدی (۱۳۸۰). توسعه پایدار شهری، مفاهیم و دیدگاه‌ها، فصلنامه علمی و پژوهشی تحقیقات جغرافیایی، شماره ۶۲
۱۷. مهدوی کتی، محمد سعید (۰۳۱۲). دین و سبک زندگی. تهران: دانشگاه امام صادق علیه السلام.
۱۸. نظامیان پور، طاهره و سلیمی، لادن و فلاح، وحید (۱۳۹۸)، توین برنامه درسی مبتنی بر فلسفه برای کودکان پایه چهارم در درس علوم تجربی با تأکید بر کاوشگری علمی، فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی، ۱۰ (۴)، ۳۷-۱۵.
19. Amoushahi, Solmaz a, Abdolrassoul Salmanmahiny a, Hossein Moradi b, Ali Reza Mikaeili Tabrizi a, Carmen Galán c(2022). Localizing sustainable urban development (SUD): Application of an FDM-AHP approach for prioritizing urban sustainability indicators in Iran provinces, Sustainable Cities and Society, February 2022, 103592.
20. Akhtar , shahnaz(2023), Sustainable Lifestyle: A Path towards Environmental Sustainability and Sustainable Development, Management Journal for Advanced Research Peer Reviewed and Refereed Journal ISSN (Online): 2583-1747 Volume-3 Issue-4 || August 2023 || PP. 50-53.
21. Bandara G. A. I. M , alahkoon A. M. A. R. B(2023), SUSTAINABLE LIFESTYLE, J. Res. Technol. Eng. 4 (4), 2023, 225-232.
22. Droms, C. , Stephen, S. A. K. (2015). The effectiveness of social responsibility courses in higher education. Journal of Learning in Higher Education, 11(2): 15-21 Frey, Bruno (2003) Flexible Citizenship For a Global society. Politics, Philosophy and Economics,2(1): 93- 114.
23. Oreskovic Luka , Gupta Rajat(2022), Enabling Sustainable Lifestyles in New Urban Areas: Evaluation of an Eco-Development Case Study in the , UK, Sustainability 2022, 14(7),4143; https://doi.org/10.3390/su14074143
24. Stevenson, N. , 2003. Cultural Citizenship in the 'Cultural' Society: A Cosmopolitan Approach Citizenship Studies. VOL 7(PART 3), 331-348
25. Griffin, W. Ricky, Ebert, J. , Ronald, Business, N. J: Prentice Hall inc, 1993.

26. Craddock, N. , Spotswood, F. , Rumsey, N. ,Diedrichs, P. C. (2022). "We should educate the public that cosmetic procedures are as safe as normal medicine": Understanding corporate social responsibility from the perspective of the cosmetic procedures industry. *Body Image*. 43:75-86.
27. Bell. S&Morse. S. (2003),*Measuring Sustainability: ; Learning From Doing*. Routledge Press,London,206 pages.
28. Bloomfield, Bianchini (2001) *Cultural Citizenship and Urban Governance in Western Europe*
29. Miller,Seumas. (2004). *Social Action: A Teleological Account*,Published By The Press Syndicate Of The University Of Cambridge.
30. Hosseini, S. H. , Karimzadeh, H. , Mireh, M. , (2011), "Analysis of sustainable development levels of Sabzevar city", *Journal of Geographical Studies in Arid Zones*, 3:15-32.[In Persian].
31. Rahimi Hamed, Mostafa Behzadfar2*, Akbar Abdollahzade Taraf(2023), Operational indicators of sustainable urban development in suburban areas (Case study: District 22), *Int. J. Urban Manage Energy Sustainability*, 4(2): 62-73, 2023.
32. Paola Palacios Garay, J. , Zavaleta Oliver, J. M. ,Chaccara Contreras, V. (2021). Social responsibility in university students according to gender and age. *Health Education and Health Promotion*, 9(Special Issue): 513-519.
33. Pripco, C. (2005). *Sustainable Development*, Available at: www.ingham.org/ce/CED/article
34. Turner. B and Rojek. C. (2001). *Society and Culture: Principles of Scarcity and Solidarity*, Published in association with *Theory,Culture & Society*, Nottingham Trent University SAGE Publications,ondon.
35. Idrissi, H. , Engel, L. C. , Benabderrazik, Y. (2021). New visions for citizen formation: An analysis of citizenship education policyin Morocco. *Education, Citizenship andSocial Justice*, 16(1): 31-48
36. Schwartz, S. H. Clausen, G. T. (1970) "Responsibility, Norms and Helping in an Emergency", *Journal of Personality and Social Psychology*, No. 16, PP 299-311.
37. Singh. R. K. et al(2012),An overview of sustainability assessment methodologies. *Ecological Indicators* 15,pp281-299. Journal homepage: www.elsevier.com/locate/ecolin d.
38. Mahmoudi, S. , Mahdavi, S. , Malekie, M. , (2015), "Evaluating the equality, inequality and accessibility of Tabriz municipalities using the topsis method", *The first national conference on earth sciences and urban development*, 28 May 2015.
39. Nastaran, M. , Abolhasani, F. , Iezadi, M. , (2009), "Application of TOPSIS technique in analyzing and explaining the development of urban areas case study: urban areas of Isfahan",*Journal of Geography and Environmental Planning*, 38 (2): 84-85.[In Persian].
40. Nikpour, A. , Maleshahi, G. , Razigei Remi, F. , (2015), "Evaluation of sustainable developme ntindicators with emphasis on justice in distribution of services: Case Study: Babol Township ",*Journal of Urban Planning and Research*, 22:138-120.[In Persian].
41. Somekawa,Takahiro Miura hok Katsumata(2019), The relationships among frailty index, various physical ,psychological, lifestyle related factors, and social connection in Japanese elderly womwn, *Maturitas*,Volume 124,june 20198,page158.
42. Rachmad, Yoesoep Edhie. (2022). *Social Accountability Theory*. Amersfoort Middelceeuws Boek Internationale Uitgeverij, Speciale Editie 2022. <https://doi.org/10.17605/osf.io/9x8cg>.
43. Y. Chen, (2023),*Impact of China's marine governance policies on the marine ecological environment – a case study of the Bohai rim*,*Ocean Coast Manag.*